

La Llei d'Objecció de Consciència a debat

La PSS, una prestació discutida

Mentre un jutge acaba d'absoldre un insubmís a la Prestació Social Substitutòria, la Generalitat de Catalunya i diversos col·lectius demanen la reforma de la llei i altres grups van més enllà i s'oposen frontalment a un servei que qualifiquen de "càstig".

La doctrina de la sentència em sembla preocupant. El jutge ha acceptat que la consciència està per damunt de la llei i per aquest camí podríem trobar-nos, potser; que, en supòsits d'assassinats terroristes de xiquets algú podria plantejar-se el tema de, si per raons de consciència dels terroristes i de les seues intencions en fer aquests actes, la seua consciència queda per damunt de la llei...". Eren les paraules de resposta del ministre de justícia Tomàs de la Quadra Salcedo quan va conèixer la

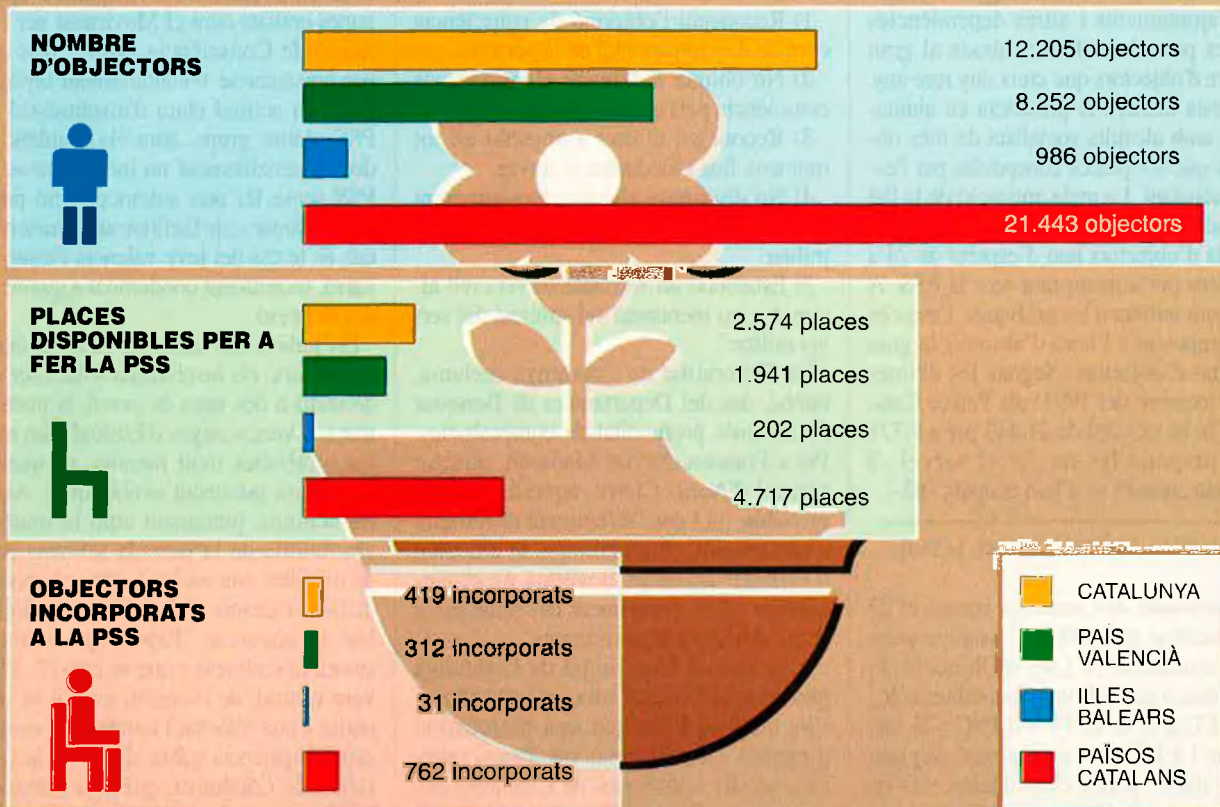
sentència absolutòria contra un jove que es va negar a efectuar la Prestació Social Substitutòria. (PSS). El jutge va considerar que Inaki Arredondo tenia raons de consciència que li impedien acceptar la PSS tal com està reglamentada, ja que no es tracta d'un servei social real sinó d'una mera activitat complementària al servei militar.

Aquest judici ha tornat a l'actualitat un conflicte entre l'estat i la societat civil de difícil solució. D'ençà de la llei que regulava el dret a l'objecció de consciència i

creava la Prestació Social Substitutòria (PSS), aprovada a final de 1984, els esdeveniments al voltant d'aquests polèmics temes s'han anat succeint amb una rapidesa extraordinària. L'augment d'objectors, l'actitud d'insubmissió, la no incorporació, i fins i tot la deserció, han anat qüestionant les limitacions d'aquesta llei; del seu reglament (aprovat el 15 de gener de 1988) i de les seves modificacions.

L'estat té plenes competències sobre el servei militar i la PSS, i decideix tant la condició d'objector o no com la concessió

LA PRESTACIÓ SOCIAL SUBSTITUTÒRIA (PSS) AL PAÏSOS CATALANS

FONT: Estudi sobre l'informe mensual de l'Objecció de Consciència de la OPSOC (Oficina para la Prestació Social de los Objectores de Conciencia). DADES: 31/10/91

de places a les entitats que n'han demanades. Mitjançant convenis, diverses conselleries i entitats de la Generalitat de Catalunya i la Generalitat valenciana gestionen l'activitat dels objectors que el govern central ha acceptat i destinat prèviament.

No fa gaire, el congrés espanyol reduïa a tretze mesos la PSS (fins ara durava d'un any i mig a dos). Aquesta mesura és una simple conseqüència de la reducció del servei militar a nou mesos. La legislació vigent estableix que la durada de la prestació social ha de duplicar el temps del servei militar. Pel fet de ser major que el servei militar, diverses associacions entre les que destaca Amnistia Internacional, han qualificat de "punitiu" aquest servei.

La creació de la prestació substitutòria és un element clau que permet al govern central legitimar el dret a l'objecció i justificar mitjançant l'aportació d'una alternativa l'existència d'un servei militar obligatori, molt contestat entre la joventut. Però vuit anys després de la seua aprovació, la PSS continua sent un element estrany entre la societat i molt rebutjat. Una bona prova n'és la poca quantitat d'associacions privades que han volgut rebre objectors en les seues instal·lacions per tal d'evitar la "mala imatge" que produeix. Davant d'aquest rebuig, l'estat ha hagut de mobilitzar ajuntaments i altres dependències pròpies per tal de donar cabuda al gran nombre d'objectors que creix any rere any. D'aquesta manera la presència en ajuntaments amb alcaldia socialista de més objectors que les places concedides per l'estat és constant. La mala aplicació de la llei i del seu reglament es fa evident quan la majoria d'objectors han d'esperar de 24 a 36 mesos per a incorporar-se a la PSS. A més, com indiquen les gràfiques, l'estat es troba impotent a l'hora d'absorbir la gran quantitat d'objectors. Segons les últimes dades (octubre del 1991) als Països Catalans n'hi ha un total de 21.443 per a 4.771 llocs disponibles on fer el servei -i d'aquests, només se n'han ocupats 762-.

PROTESTA INSTITUCIONAL I CIVIL

El Parlament de Catalunya aprovà el 22 de novembre del 1990, un avantprojecte per a modificar la Llei d'Objecció de Consciència amb els vots favorables d'IC, CiU i CDS, si bé el PP i el PSC s'hi van oposar i ERC es va abstenir. Segons aquest darrer partit, el problema està en l'obligatorietat de fer el soldat i que la proposta no resol res. Aquesta proposta inclou cinc punts genèrics i demana una llei d'objecció "d'inspiració progressista i

La PSS continua sent rebutjada.

HAFA GIL

no discriminatòria que:

- 1) Reconeixi l'objecció de consciència com un dret fonamental de la persona.
- 2) No obligui a exposar els motius de consciència pels quals s'objecta.
- 3) Reconeixi el dret a objectar en tot moment, fins i tot durant el servei.
- 4) No discrimini els objectors imposant una substitució més llarga que el servei militar.
- 5) Estableixi un veritable servei civil alternatiu, no merament substitutori del servei militar".

La Generalitat de Catalunya reclama, també, des del Departament de Benestar Social, més profunditat de competències. Per a Francesc-Xavier Marimón, director general d'Acció Cívica, aquesta reforma és viable, tot i que "difícilment es resoldrà a curt termini". Per Marimón, la dificultat d'enllestir aquestes novetats és conseqüència "d'un enduriment del ministeri a l'hora d'enllestir aquests temes".

Igual que la Generalitat de Catalunya però per a demanar una reforma major s'ha creat al Principat una plataforma d'entitats i associacions pacifistes, juvenils, socials i polítiques de Catalunya per optimitzar les possibilitats d'èxit d'aquesta proposta en la seva tramitació parlamentària. La campanya, que porta el lema "Pel dret a l'objecció de consciència", ha

volgut difondre i potenciar el dret a l'objecció de consciència perquè sigui una opció a l'abast real de tot el jovent. A banda dels cinc punts per la reforma de la llei d'objecció, aquesta plataforma reclama un veritable servei civil alternatiu i no merament substitutori de la milícia, realitzat en entitats no governamentals, "fent tasques pròpies del voluntariat per evitar l'ocupació de llocs de treball. Aquests serveis civils alternatius s'haurien de centrar en la pau, la defensa dels drets humans, l'ecologia, i la superació de les marginacions socials", segons Ramon Panyella, portaveu d'AOC, una de les components d'aquesta plataforma.

Com a elements de pressió de la campanya, dos objectors de consciència, Jordi Moliné i Toni Altaió, han optat, tanmateix, per ajustar la seva prestació social a la durada del servei militar.

Però si aquesta plataforma i el Govern de la Generalitat de Catalunya demanen una reforma, les mobilitzacions que s'enfronten a la llei i no l'accepten ni així ni d'altra manera són majoritàries. La base de tots els grups que actuen d'aquesta manera és que la Llei d'Objecció de Consciència i la PSS legitimen el servei obligatori que ells consideren que no hauria d'existir en un país de dret. A partir d'aquí algunes entitats com el Moviment per l'Objecció de Consciència, MOC, han optat per presentar-se voluntàriament davant el jutge en actitud clara d'insubmissió a la PSS. Altres grups, com els Maulets, han decidit senzillament no incorporar-se a la PSS sense fer una autoinculpació per tal de no donar cap facilitat al ministeri fiscal, és el cas del jove valencià Ferran Navarro, recentment condemnat a quatre mesos de presó.

Els judicis són cada dia més freqüents i si, fins ara, els insubmisos solien ser condemnats a dos anys de presó, la pena mínima, diversos jutges d'Euskadi han realitzat sentències molt menors, de quatre a sis mesos, purament simbòliques. Aquestes actituds, juntament amb la sentència absolutòria de la passada setmana posen de manifest una esclatxa entre el poder judicial i l'executiu. Felipe González, inflexible, va anunciar: "Espero que es recorri contra la sentència i que es canviï". El govern central, de moment, no vol ni sentir parlar d'una reforma i tampoc vol concedir cap competència sobre el tema a la Generalitat de Catalunya, que l'ha demanada. Tot fa pensar, doncs, que, malgrat la deteriorada situació, el canvi encara trigarà a venir.

Oriol Cortacans / Àlex Romaguera/ J.S.